

1.11.18

עדכון לקראת הדיון ביום 5.11.18 בוועדת הפנים על אכיפת חוק הפיקדון

במאי 2017 נכנס לתוקפו חוק הפיקדון לפיו אמורים מעסיקים לנכות 20% משכר עובדים שהם מבקשי מקלט, ולהפקידם בקרן פיקדון ייעודית שם יישמרו עד ליציאת העובד מישראל. מנתונים שהגישה המדינה לבימ"ש במסגרת עתירה כנגד חוק הפיקדון עולה כי לאחר החלת החוק, **מחצית מהפליטים ומבקשי המקלט מרוויחים פחות משכר מינימום**. הפעלת הפיקדון מזה למעלה משנה לא רק שהביאה להחרפה משמעותית במצבם של מבקשי מקלט, הקטינה מאוד את הכנסתם הדלה ופגעה באופן דרמטי ביכולתם להתקיים בכבוד, אלא שהיא מהווה קרקע פורה להונאה ולגניבת כספים.

את התקופה מאז יישום החוק לא ניתן לתאר אלא כרשעות, חלמאות וגניבה בחסות המדינה:

כעבור למעלה משנה מיישום החוק, מתברר, על סמך מאות פניות למחלקת הפיקדונות ברשות, כי ל-**כרבע מהעובדים אשר משכרם נוכתה ההפקדה לקרן - לא הופקד ולו שקל אחד בקרן הפיקדון**. לנתח משמעותית אחר הופקדו רק חלק מהסכומים שנוכו, והתבצעה הפקדה חסרה. על פי הפניות המגיעות לעמותת קו לעובד מדובר **בלמעלה ממחצית מהעובדים מהם נוכה הפיקדון אך לא הופקד כלל או לא הופקד במלואו**. נכון לתאריך 10.10.2018 מתוך סך של 367 תיקים הקיימים בקו לעובד בנושא, **295 תיקים עודם תלויים ועומדים** עבור עובדים אשר **כספים נוכו משכרם ולא הופקדו**.

עובדים אשר הגיעו ל"קו לעובד" במהלך חודשי הגירוש לרואנדה ואוגנדה נאלצו לצאת מישראל בלא הכספים שנוכו משכרם, **מאחר שכספים אלה מעולם לא הופקדו**. 87 מבקשי מקלט אשר עזבו או עומדים לעזוב את ישראל בשבועות הקרובים והתברר להם כי כספם חלקואו מלואו לא הופקד - הודיעו כי ישקלו לעכב את הטיסה עד לקבלת הכספים. **גם מטרתו המוצהרת של החוק - להוביל לעזיבה של מבקשי המקלט את ישראל - לא מתממשת בשל העובדה כי הכספים לא מופקדים ע"י המעסיקים**.

בפועל חוק הפיקדון מעשיר מעסיקים עבריינים וצפוי לגלגל על הקופה הציבורית חובות של מיליוני שקלים: ישנם מעסיקים המנכים משכר מבקשי המקלט את 20 האחוזים, אולם אינם מעבירים את הסכום המנוכה לקרן - אלא משלשלים את הכסף לכיסם, מדי חודש. ל"קו לעובד" ממשיכים להגיע עשרות מקרים בחודש בהם מעסיקים ניכו את הפיקדון משכרם של העובדים אבל לא הפקידו את חלקו או את כולו כדין, וזאת חרף התחייבויות של הרשויות לאכוף את החוק. **לא ייתכן כי מעסיקים ינצלו את חוק**

הפיקדון כדי לגנוב לכיסם 20% משכרם של מבקשי המקלט והמדינה לא תעשה דבר. זאת אחריות המדינה ליישם את החוק אותו חוקקה, ולא להפוך אותו לאמצעי להתעשרות שלא כדין על חשבון העובדים. בכלל התלונות ש"קו לעובד" הגישו לרשויות השונות, יחידת ההסדרה והאכיפה של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, וכן ליחידת האכיפה של רשות האוכלוסין, לא התקבל כל עדכון על פעולות אכיפה כנגד המעסיקים הנילוונים.

חברות פושטות את הרגל ומותירות מאות עובדים ללא ההפקדות – החוב יתגלגל בפועל לקופה הציבורית :
במקרים של פשיטת רגל של חברות כוח אדם המעסיקות מאות מבקשי מקלט, כמו במקרה של "זרוע הזהב", נותרים העובדים ללא הכספים שנוכו ממשכורותיהם וללא מעסיק ממנו הם יכולים לתבוע אותם - מי שיידרש להחזיר את הכספים לעובדים הינו הביטוח הלאומי, והחוב יתגלגל בפועל על הקופה הציבורית. נוצר מצב שבו חוק הפיקדון חושף את מבקשי המקלט ואת הקופה הציבורית לגניבה. על המדינה ליצור מערך המאפשר השוואה בין סכום הכסף שנלקח מהעובדים לסכום הכסף שהופקד בקרן הפיקדון בפועל, כדי למנוע הישנות של מקרים כאלה. חוק הפיקדון חותר תחת התכלית של עצמו: כספים שלא הופקדו לא מעודדים איש לצאת מישראל אלא להישאר עד לקבלתם במלואם, ובנוסף מביא להתעשרות עבריינית על חשבון העובדים החלשים ביותר ועל חשבון הקופה הציבורית.

המדינה חייבת כספים שגבתה ביתר ממבקשי מקלט ואינה פועלת להחזירם : בנייר העמדה ובמהלך הדיון הקודם נמסר כי מעובדים בתחום הניקיון נוכו למעלה מ- 20% מהשכר וזאת בשל פרשנות מוטעית של משרד הפנים לגבי אחוזי הגביה בענף זה. אף שהרשות מכירה בכך שנעשתה טעות בהנחיה ובחישוב ביחס לעובדים בענף הניקיון (מדובר להערכתנו בכמחצית מהעובדים), עד כה לא נמצאה דרך להשיב את הסכומים שנגבו ביתר מהעובדים ואף לא ניתנה הנחיה ברורה למעסיקים בנוגע להמשך הגביה. ראש מנהל שירות למעסיקים ולעובדים ברשות האוכלוסין מפנה למנהל ההסדרה והאכיפה במשרד העבודה והרווחה, אבל פתרון אין. במילים אחרות: את הכסף יודעים לגבות, אך כאשר נדרש להחזירו, הרשות כופרת באחריותה על גביית היתר, והעובדים נותרים ללא כספם. רשות האוכלוסין נתנה את ההוראה לגבות ביתר, כעת עליה למצוא את הדרך להשיב את הכספים ולא לגלגל את האשמה והטיפול לגופים אחרים.

לאחר כשנה וחצי בה נלקחו מהעובדים עשרות מיליוני שקלים, שחלקם הגדול כלל לא הופקד עבורם - ברור כי חוק הפיקדון לא רק שאינו מוסרי, אלא גם שאינו ממלא את המטרה אליה כיוונו יוזמיו ומנסחיו.